Projekt Utfasning av kemiska produkter

Miljökontoret 2016-2017

Linköpings kommun
linkoping.se

Linköping
Där idéer blir verklighet

Innehållsförteckning

Bakgrund, syfte och mål 2
Metod och genomförande 2
Resultat 3
Slutsats och diskussion 4

Bakgrund, syfte och mål

Ett av riksdagens miljömål är miljömålet om en giftfri miljö. Regeringen har fastställt sex preciseringar där precisering två anger att användningen av farliga ämnen så långt som möjligt ska upphöra. I etappmål ett till miljömålet står att ”beslut som fattas inom EU och internationellt om särskilt farliga ämnen ska innehålla åtgärder som innebär att:
- Särskilt farliga ämnen blir föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden senast år 2018.
- Särskilt farliga ämnen används endast under strikt reglerade omständigheter i produktionsprocesser senast år 2018”.

Utfasningsämnen har så allvarliga egenskaper att de inte bör användas då de bland annat är cancerogena, mutagena, reproduktionstoxiska eller hormonstörande.

Syftet med projektet var att:

- Följa upp miljömålet giftfri miljö genom att styra företagen mot att kartlägga och fasa ut främst utfasningsämnen (U) men på sikt även riskminskningsämnen (R) och prioriterade ämnen från vattendirektivet (V).
- Öka företagens kunskap om deras kemiska produkter innehåller utfasningsämnen, riskminskningsämnen och prioriterade ämnen från vattendirektivet.
- Förbättra och utveckla tillsynen för att uppnå miljömålet giftfri miljö.

Målet var att alla inspektörer i miljöskyddsgruppen med relevanta verksamheter skulle delta.

Lagstödet för projektet hittas bland annat i miljöbalkens substitutionsprincip, Reach-förordningen och i vattendirektivet.

Metod och genomförande

Innan tillsynsbesöket
När tillsynsbesöken bokades uppmanades företagen att förbereda sig genom att ha en kemikalieförteckning på ämnesnivå och ha tillgång till samtliga säkerhetsdatablad för de produkter som hanteras i verksamheten. Vid bokningen skickades även information om hur företagen kan identifiera U-, R- och V- ämnen. Information och mall som visar hur företagen kan bedöma riskerna med sin kemikaliehantering, genom att upprätta en kemikalieförteckning, fanns på Linköpings kommuns webbplats www.linkoping.se/utfasningkem under hela projektet.

Tillsynsbesöket
Vid tillsynsbesöket kontrollerade inspektören tillsammans med verksamhetens kemikalieansvarige att kemikalieförteckningen var på ämnesnivå och att ingående ämnen hade kontrollerats om de var U-, R- eller V-ämnen.

Vid tillsynsbesöken granskades upp till tre säkerhetsdatablad, genom stickprovskontroller, och där den kemikalieansvarige fick redogöra för hur de identifierat U-, R- och V- ämnen. Säkerhetsdatabladen valdes ut av inspektören.

Efter tillsynsbesöket
Miljökontoret uppmanade verksamheterna som hade kemiska produkter som innehöll U-, R- och V- ämnen att upprätta och lämna in en handlingsplan för att fasa ut dessa produkter. Om utfasning inte var möjlig skulle det motiveras.

Resultat

Miljökontoret genomförde 22 tillsynsbesök inom projektet där utfasning av farliga kemiska produkter diskuterades. Verksamheter inom olika branscher har besökts, exempelvis ytbehandling, tryckeri, livsmedelsindustri och sjukhus/forskning.
När projektets avslutades hade 14 verksamheter antingen presenterat en handlingsplan eller bytt ut de produkter som vid tillsynsbesöket bedömdes innehålla farliga ämnen.

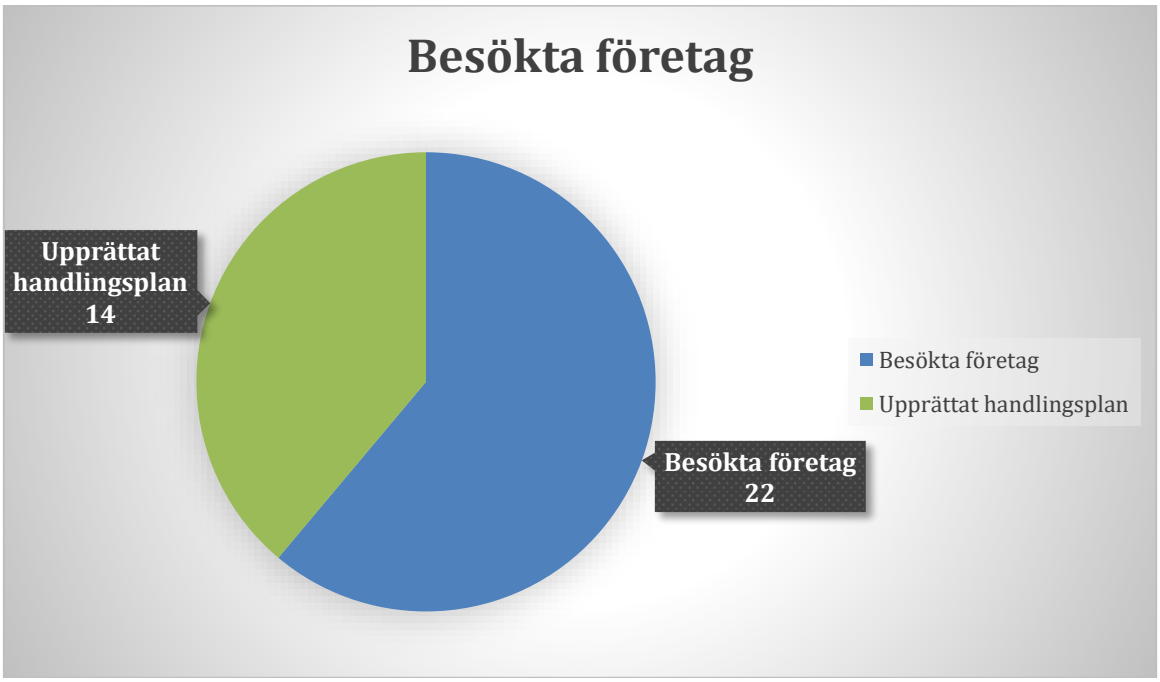

Totalt identifierades 644 produkter som innehöll ett eller flera av de eftersökta ämnena.

Nedan presenteras fördelningen mellan produkterna i procent.

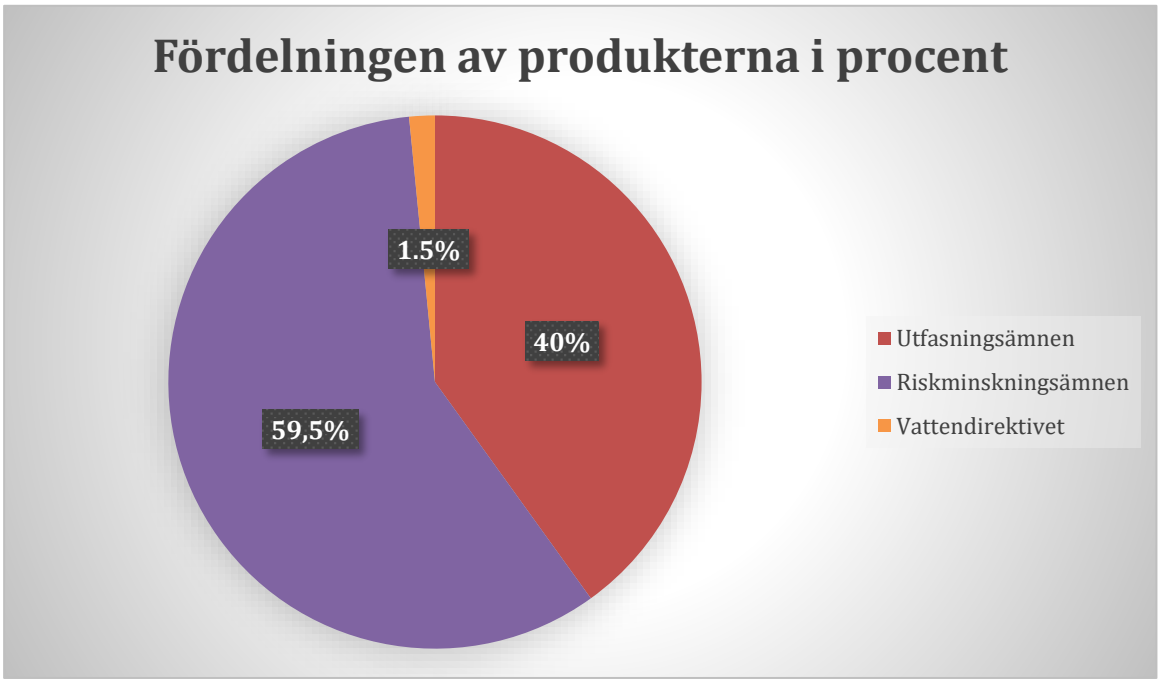

En verksamhet ligger utanför resultatsammanställningen, eftersom de redovisade antal ämnen istället för antal kemiska produkter som innehåller efterfrågade ämnen. De redovisade att det fanns 37 kemiska ämnen som omfattades av vattendirektivet och 167 ämnen som hade egenskaper som kännetecknar utfasnings- och riskminskningsämnen.

Slutsats och diskussion

Miljökontoret bedömer att företagens kunskap om kemiska produkters innehåll av farliga ämnen varierar, vilket bland annat beror på verksamheternas storlek, inriktning och kemikaliehantering. Från verksamheter som använder mindre än 50 kemiska produkter och upp till de som använder flera tusen produkter. Stora företag och de som använder många kemiska produkter har ofta kemikaliehanteringssystem som hjälper dem att identifiera kemiska produkter som innehåller farliga ämnen. Stora verksamheter har ofta mer personella resurser för att arbeta med kemiska produkter och miljöfrågor jämfört med mindre. Kemikaliehanteringssystem är dock ingen garanti för att företagen har god kunskap om kemiska produkters innehåll av farliga ämnen. Det är viktigt att företagen förstår hur de ska använda informationen och arbeta för att byta ut kemiska produkter mot mindre farliga.

Tillsynsprojektet har bidragit till bättre kunskap hos företagen och att de arbetar aktivt för att fasa produkter mot mindre farliga. Handlingsplanerna har inte utvärderats och sammanställts inom detta projekt utan kommer att följas upp vid ordinarie tillsyn. Vi bedömer att tillsyn för att fasa ut farliga kemiska ämnen behöver fortsätta för att bidra till att miljökvalitetsmålet giftfri miljö ska kunna uppnås.